

Kelí

In dit artikeltje wil ik uitleg geven over wat in Deuteronomium 22:5 staat. Daar wordt het woord 'kelí gèver' gebruikt. De meeste vertalingen spreken hier van 'mannenkleding'.

Het woord 'kelí' in het Hebreeuws kan verschillende betekenissen hebben. Het woord 'tuig' in combinatie met een ander woord, komt daar enigszins mee overeen. In het Nederlands kennen we bijvoorbeeld de woorden 'werktuig' en 'vaartuig'. Het Hebreeuwse woord 'kelí' heeft de betekenis van 'voorwerp'. Een nadere specificatie is 'gebruiksvoorwerp', zoals vaatwerk, container, zak, sieraad, juk (van dieren), bagage, uitrusting en muziekinstrument. Ook in de betekenis van 'wapen' komt het voor. Bijvoorbeeld in het woord 'wapendrager'.

Op twee plaatsen wordt specifiek gesproken van 'mannenvoorwerp'.

- In Deuteronomium 22:5 is sprake van het 'voorwerp' van een man.
- In 1 Samuel 22:5 spreekt David over de 'voorwerpen' van de knapen.

In het tweede deel van Deuteronomium 22:5 gaat het over vrouwenkleding bij een man. Daarom denkt men dat in het eerste deel van dit vers sprake zal zijn van mannenkleding bij een vrouw.

Wat hier tegen pleit is in de eerste plaats dat het bij de man gaat over het 'dragen' van vrouwenkleding door de man, maar bij de vrouw wordt i.v.m. 'kelí' alleen het woord 'zijn' gebruikt, en níet over 'dragen'.

Het tweede wat hier tegen pleit is dat met 'kelí' nergens anders 'kleding' bedoeld is.

Volgens de woordenboeken van Clines en Brown-Driver-Briggs kan 'kelí wél 'kleding' betekenen, maar slechts op twee plaatsen: Leviticus 13:49. Daar wordt over een voorwerp van leer gesproken wordt dat door tsaraát is aangetast. Maar ik lees nergens dat van leren kléding gesproken wordt, en mijn gedachte is dan ook dat in Leviticus 13:49 het gaat over een leren voorwerp, zoals een leren zak. Bekend is namelijk dat leer daar wel voor gebruikt werd. Denk maar aan de uitdrukking 'nieuwe wijn in oude zakken'. In Numeri 31:20 wordt gesproken van leren- en houten voorwerpen en daarnaast van kleding. De andere plaats waar volgens deze woordenboeken 'kleding' bedoeld zou zijn is bovengenoemde tekst van Deuteronomium 22:5. Gesenius' woordenboek verwijst i.v.m. de betekenis van kleding alleen naar de tekst in Deuteronomium.

Kortom, het woord 'kelí' kan door veel verschillende woorden in het Nederlands vertaald worden, maar de betekenis van 'kleding' heeft een m.i. zodanig wankel basis dat men deze betekenis wel kan vergeten.

Dat roept dan de vraag op wat wél bedoeld kan zijn met 'kelí' in Deuteronomium 22:5.

Het werkwoord 'zijn' dat erbij gebruikt wordt geeft niet veel aanwijzingen. Wel is het een extra argument om hier níet aan kleding te denken omdat niet een werkwoord gebruikt wordt dat men het dragen of aantrekken van kleding van doen heeft. Er staat alleen maar 'Geen kelí.'

Een man die zich in vrouwenkleding hult zou men tegenwoordig een travestiet noemen. In Bijbelse tijden verrichtten zulke mannen dienst bij afgodentempels. Zich als vrouw verkleden had duidelijk de intentie om de bezoeker tot een bepaald seksueel gedrag over te halen.

Dat vrouwen zich als man konden voordoen is mogelijk op te maken uit de tekst van 2 Kronieken 15:16. Daar is sprake van een 'voorwerp' dat koning Asa in stukken hakte en verbrandde, omdat het een afschuwelijk voorwerp was. Wat afschuw opwekte was dat, volgens rabbi Yosef bar Hiyya (uit de derde eeuw van de gewone jaartelling), de koningin-moeder op haar Ashera-beeld een soort phallus geplaatst had 'om haar verlangen te vervullen', 'en ze paarde er elke dag mee'. Rashi, de grote bijbelgeleerde uit de Middeleeuwen, citeert deze opvatting.

In dit verband met de tekst van Deuteronomium kan 1 Samuel 21:6 duidelijkheid geven. David zegt daar dat *'de voorwerpen van de jongens heilig zijn'*. Hij bedoelt waarschijnlijk dat de jongens zich van de vrouwen onthouden hebben. Door seksueel contact werd men namelijk onrein, en een strijd was een heilige zaak. Zie bijvoorbeeld Deuteronomium 23:10-11. Tijdens actieve dienst moesten de mannen zich niet inlaten met vrouwen.

Ook Paulus gebruikt in 1 Thessalonicenzen 4:4 het woord 'skeuos' (Grieks voor 'voorwerp') dat mannen moeten bewaren in heiligheid en niet in losbandigheid. Paulus lijkt hier te zinspelen op het vermijden van seksuele omgang.

Ook de prof. P.A.H de Boer, Hertzberg en D.G. Firth (Apollos Old Testament Commentary) zeggen dat het woord 'keli' in Deuteronomium een eufemisme is voor 'fallus', net als het woord 'skeuos' bij Paulus.

Vertalingen van Deuteronomium 22:5

De min of meer letterlijke vertaling is: *Niet mag er een mannenvoorwerp op een vrouw zijn en niet mag een kerel zich kleden in vrouwenkleren.*

NBV21: *Een vrouw mag geen kleren en attributen van een man dragen en een man mag geen vrouwenkleren dragen.*

S.V.: *Het kleed eens mans zal niet zijn aan een vrouw.*

HSV: *De kleren (letterlijk: voorwerpen) van een man mogen niet door een vrouw 'gedragen' worden.*

Oussoren: *Laat er geen wapen van een kerel wezen over een vrouw.*

Tora (van Storm en Buijs): *Er is niet een voorwerp van een heer-en-meester bij een vrouw.*

Conclusie:

Het lijkt wel duidelijk dat het in Deuteronomium 22:5 gaat over abnormaal seksueel gedrag. Het wordt de man verboden zich als vrouw voor te doen in het kader van seksueel gedrag bij verering van afgoden. Evenzo wordt het de vrouw verboden zich als man voor te doen door een kunstfallus te gebruiken bij afgodische praktijken.

Lukas de Grootte, Juli 2024